

**Σύνοψη των αλλαγών στη νομοθεσία σήμανσης τροφίμων που
εισάγονται με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1169/2011**

Ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές θέτει νέες απαιτήσεις σήμανσης των τροφίμων και τέθηκε σε ισχύ τον Νοέμβριο του 2011, αλλά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθόρισε, με σκοπό να δώσει αρκετό περιθώριο χρόνου στις επιχειρήσεις τροφίμων να προετοιμαστούν και να εξαντλήσουν τα υφιστάμενα τους αποθέματα ετικετών και περιτυλιγμάτων των τροφίμων, όπως αυτός τεθεί σε εφαρμογή τρία χρόνια μετά, δηλαδή τον Δεκέμβριο του 2014.

Οι νέες απαιτήσεις που καθιερώνει ο εν λόγω Κανονισμός έχουν ως κύριο στόχο την καλύτερη πληροφόρηση των καταναλωτών για τα τρόφιμα που καταναλώνουν, μέσω της παροχής προς αυτούς σαφέστερων, περιεκτικότερων και ακριβέστερων πληροφοριών σχετικά με το περιεχόμενο των τροφίμων, έτσι ώστε να τους βοηθήσει να επιλέγουν ενήμεροι τα τρόφιμα που καταναλώνουν και να εμποδίζονται οποιοσδήποτε άλλες πρακτικές που ενδέχεται να παραπλανήσουν τον καταναλωτή.

Οι νέες απαιτήσεις συνοψίζονται ως ακολούθως:

1. Για να διασφαλίζεται το ευανάγνωστο των υποχρεωτικών ενδείξεων σήμανσης, ο Κανονισμός εισάγει διάταξη που καθορίζει το ελάχιστο μέγεθος της γραμματοσειράς. Επίσης, οι προαιρετικές πληροφορίες δεν θα παρουσιάζονται εις βάρος του διαθέσιμου χώρου για τις υποχρεωτικές πληροφορίες.
2. Ποτά που δεν περιγράφονται ως καφές ή τσάι και έχουν υψηλή περιεκτικότητα σε καφεΐνη (π.χ. κάποια ποτά ενέργειας) πρέπει να φέρουν στη σήμανση τους την υποχρεωτική ένδειξη «Υψηλή περιεκτικότητα σε καφεΐνη. **Δεν συνιστάται για παιδιά ή εγκύους ή θηλάζουσες**». Με την προηγούμενη νομοθεσία απαιτούνταν μόνο η ένδειξη «Υψηλή περιεκτικότητα σε καφεΐνη».
3. Για τρόφιμα που έχουν καταψυχθεί πριν από την πώληση και τα οποία πωλούνται αποψυγμένα, πρέπει η ονομασία του τροφίμου να συνοδεύεται από την ένδειξη «αποψυγμένο».
4. Τα προϊόντα με βάση το κρέας, τα παρασκευάσματα κρέατος και τα προϊόντα αλιείας τα οποία μπορούν να δώσουν την εντύπωση ότι είναι παρασκευασμένα από ολόκληρο κομμάτι κρέατος ή ψαριού, αλλά στην πραγματικότητα αποτελούνται από διαφορετικά κομμάτια συνδυασμένα με άλλα συστατικά, συμπεριλαμβανομένων των προσθέτων τροφίμων και των ενζύμων τροφίμων ή με άλλα μέσα, πρέπει να φέρουν στη σήμανση τους δίπλα από την ονομασία του τροφίμου, την ένδειξη «μορφοποιημένο κρέας» ή «μορφοποιημένο ψάρι».

5. Στην περίπτωση προϊόντων με βάση το κρέας και παρασκευασμάτων κρέατος που έχουν τη μορφή τεμαχίου, τεμαχίου με κόκαλο, φέτας, μερίδας ή σφαγίου, η ονομασία του τροφίμου πρέπει να περιλαμβάνει ένδειξη της παρουσίας πρόσθετου νερού εάν το πρόσθετο νερό υπερβαίνει το 5 % του βάρους του τελικού προϊόντος. Οι ίδιοι κανόνες ισχύουν στην περίπτωση προϊόντων αλιείας και παρασκευασμένων προϊόντων αλιείας που έχουν τη μορφή τεμαχίου, τεμαχίου με κόκαλο, φέτας, μερίδας, φιλέτου ή ολόκληρου προϊόντος αλιείας.
6. Στην περίπτωση προϊόντων με βάση το κρέας, παρασκευασμάτων κρέατος και προϊόντων αλιείας που περιέχουν πρόσθετες πρωτεΐνες, συμπεριλαμβανομένων των υδρολυμένων πρωτεϊνών, διαφορετικής ζωικής προέλευσης, η ονομασία του τροφίμου πρέπει να φέρει ένδειξη της παρουσίας των εν λόγω πρωτεϊνών και της προέλευσής τους.
7. Το κατεψυγμένο κρέας, κατεψυγμένα παρασκευάσματα κρέατος και κατεψυγμένα μη μεταποιημένα προϊόντα αλιείας, πρέπει να φέρουν σημάδι τους ένδειξη της ημερομηνίας κατάψυξης ή της ημερομηνίας πρώτης κατάψυξης σε περιπτώσεις όπου το προϊόν έχει καταψυχθεί περισσότερες από μία φορές.
8. Στη σήμανση των τροφίμων, η ονομασία της ουσίας ή του προϊόντος που προκαλεί αλλεργίες ή δυσανεξίες (όπως αυτή περιλαμβάνεται στο παράρτημα II) πρέπει να τονίζεται με είδος χαρακτήρων που κάνει σαφή διάκριση της ονομασίας από το υπόλοιπο του καταλόγου των συστατικών, παραδείγματος χάριν μέσω της γραμματοσειράς, της μορφής ή του χρώματος του φόντου.

Επίσης, η απαίτηση να πληροφορείται ο καταναλωτής για την παρουσία της ουσίας ή του προϊόντος που προκαλεί αλλεργίες ή δυσανεξίες επεκτείνεται και στα τρόφιμα που πωλούνται χωρίς να είναι συσκευασμένα, όπως αυτά που προσφέρονται στα εστιατόρια, τα ταχυφαγεία και τις καντίνες. Η σχετική πληροφορία πρέπει να αναγράφεται είτε σε πινακίδα κοντά στο τρόφιμο είτε στο μενού, αναλόγως της περίπτωσης. Σημειώνεται ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιτρέπει στα κράτη μέλη να απαιτούν, βάσει εθνικών τους νομοθεσιών, από τους υπεύθυνους των επιχειρήσεων τροφίμων την αναγραφή και άλλων πληροφοριών στις πινακίδες και τα μενού. Στην Κύπρο οι αρχές που είναι αρμόδιες για τον έλεγχο της σήμανσης των τροφίμων μελετούν στο παρών στάδιο την τροποποίηση των υφιστάμενων εθνικών κανονισμών και αναμένεται ότι θα καθοριστούν και άλλες πληροφορίες ως υποχρεωτικές.

9. Όλα τα συστατικά που περιέχονται υπό τη μορφή τεχνολογικά επεξεργασμένων νανοϋλικών αναγράφονται σαφώς στον κατάλογο

των συστατικών. Τα ονόματα αυτών των συστατικών ακολουθούνται από τη λέξη «νανο» σε παρένθεση.

10. Τα φυτικά έλαια πρέπει πλέον πάντα να αναφέρονται με την ειδική φυτική τους προέλευση και όταν πρόκειται για υδρογονωμένα έλαια, πρέπει πάντα να αναφέρεται κατά πόσο είναι πλήρως ή μερικώς υδρογονωμένο.
11. Στη σήμανση των τροφίμων όπου ένα στοιχείο ή συστατικό που οι καταναλωτές αναμένουν ότι έχει χρησιμοποιηθεί κατά το σύνηθες ή είναι φύσει παρόν στο συγκεκριμένο τρόφιμο έχει αντικατασταθεί από διαφορετικό στοιχείο ή συστατικό, η επισήμανση πρέπει να φέρει — πέραν του καταλόγου συστατικών— σαφή αναγραφή του στοιχείου ή του συστατικού που έχει χρησιμοποιηθεί για τη μερική ή ολική αντικατάσταση του συνήθως χρησιμοποιούμενου ή φύσει παρόντος στοιχείου ή συστατικού πλησίον της ονομασίας του τροφίμου. Ένα παράδειγμα είναι τυριά όπου τα λιπαρά έχουν αντικατασταθεί μερικώς ή πλήρως από φυτικά λιπαρά.
12. Με την προηγούμενη νομοθεσία, εξαιρούνταν από την υποχρεωτική ένδειξη της ημερομηνίας ελάχιστης διατηρησιμότητας στη σήμανση τους οι προσυσκευασμένες ατομικές μερίδες παγωτών, καθώς και τα μη αλκοολούχα αναψυκτικά, οι χυμοί φρούτων, τα νέκταρ φρούτων και τα αλκοολούχα ποτά που είναι συσκευασμένα σε ιδιαίτερα δοχεία χωρητικότητας άνω των πέντε λίτρων και τα οποία προορίζονται να διατεθούν σε μονάδες ομαδικής εστίασης. Με τον νέο Κανονισμό οι εξαιρέσεις αυτές παύουν να ισχύουν και τα τρόφιμα αυτά θα πρέπει να φέρουν στη σήμανση τους ένδειξη της ημερομηνίας ελάχιστης διατηρησιμότητας.
13. Με την προηγούμενη νομοθεσία, όσον αφορά τα κρέατα, η ένδειξη της χώρας καταγωγής ή του τόπου προέλευσης στη σήμανση ήταν υποχρεωτική μόνο για το βόειο κρέας. Με τον νέο Κανονισμό (μέσω του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1337/2013), η ένδειξη αυτή γίνεται υποχρεωτική και για το κρέας από χοίρους, αιγοειδή, προβατοειδή και πουλερικά. Η ένδειξη είναι υποχρεωτική είτε το κρέας προέρχεται από χώρα εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε από χώρα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η σχετική διάταξη του Κανονισμού προβλέπει ότι η σχετική ένδειξη θα αναφέρει τόσο το κράτος μέλος/ τρίτη χώρα όπου το ζώο έτυχε εκτροφής όσο και το κράτος μέλος/ τρίτη χώρα όπου έτυχε σφαγής, ή μόνο την ένδειξη: «Καταγωγή: (ονομασία του κράτους μέλους ή της τρίτης χώρας)» αν η επιχείρηση τροφίμων αποδείξει ότι το κρέας προέρχεται από ζώα που έχουν γεννηθεί, εκτραφεί και σφαγεί σε ένα μόνο κράτος μέλος ή σε μία μόνο τρίτη χώρα.

14. Για τον κιμά (από κρέας οποιουδήποτε ζώου) ο νέος Κανονισμός καθιστά υποχρεωτικές και τις πιο κάτω ενδείξεις στη σήμανση:

- «ποσοστό λίπους κάτω του ...»,
- «αναλογία κολλαγόνου/πρωτεΐνης κάτω του ...».

15. Εισάγονται απαιτήσεις για υποχρεωτικές ενδείξεις σήμανσης για τα προσυσκευασμένα τρόφιμα που πωλούνται εξ αποστάσεως π.χ. μέσω του διαδικτύου. Όλες οι υποχρεωτικές ενδείξεις σήμανσης (άρθρο 9 του Κανονισμού) πλην μόνο της ημερομηνίας ελάχιστης διατηρησιμότητας/ τελικής ημερομηνίας ανάλωσης, πρέπει να είναι διαθέσιμες στον καταναλωτή πριν από την ολοκλήρωση της αγοράς. Κατά την στιγμή δε της παράδοσης, πρέπει να είναι διαθέσιμες όλες οι υποχρεωτικές ενδείξεις σήμανσης, χωρίς καμία εξαίρεση.

16. Από τον Δεκέμβριο του 2016 καθίσταται υποχρεωτική η ένδειξη της **διατροφικής δήλωσης** στη σήμανση των περισσότερων προσυσκευασμένων τροφίμων. Εξαιρούνται μεταξύ άλλων τα μη μεταποιημένα προϊόντα που περιέχουν ένα μόνον συστατικό ή μία κατηγορία συστατικών. Ο Κανονισμός προβλέπει μεταξύ άλλων ότι όλες οι υποχρεωτικές διατροφικές πληροφορίες θα αναγράφονται στη σήμανση στο ίδιο οπτικό πεδίο και ότι αν επαναλαμβάνονται διατροφικές πληροφορίες στο κύριο οπτικό πεδίο της συσκευασίας, προς αποφυγή σύγχυσης του καταναλωτή μόνο ορισμένες πληροφορίες μπορούν να επαναλαμβάνονται, συγκεκριμένα είτε μόνο η ενεργειακή αξία, είτε η ενεργειακή αξία μαζί με την ποσότητα των λιπαρών, των κορεσμένων, των σακχάρων και του αλατιού.

Σημειώνεται ότι σε σύγκριση με την προηγούμενη νομοθεσία, με τον νέο Κανονισμό η σειρά με την οποία αναφέρονται οι θρεπτικές ουσίες στην διατροφική δήλωση έχει αλλάξει. Συγκεκριμένα οι υδατάνθρακες μετατοπίζονται κάτω από τις ενδείξεις για τα λιπαρά και τα κορεσμένα. Επίσης, απαιτείται πλέον διατροφική πληροφορία για το αλάτι, αντί του νατρίου.

Η υποχρεωτική ένδειξη της Διατροφικής Δήλωσης εξακολουθεί να εφαρμόζεται στην περίπτωση που υπάρχει στο τρόφιμο διατροφικός ισχυρισμός ή ισχυρισμός υγείας.

Ο Κανονισμός, σε σύγκριση με την προηγούμενη νομοθεσία, δηλαδή την Οδηγία (ΕΚ) αριθ. 2000/13, προβλέπει και δύο «χαλαρώσεις» ως ακολούθως:

1. Με την προηγούμενη νομοθεσία, ήταν υποχρεωτικό να βρίσκονται στο ίδιο οπτικό πεδίο στη σήμανση ενός τροφίμου τέσσερις υποχρεωτικές ενδείξεις: η ονομασία του τροφίμου, το καθαρό βάρος, η ημερομηνία

ελάχιστης διατηρησιμότητας / τελική ημερομηνία ανάλωσης και η περιεκτικότητα σε αλκοόλη. Με τον νέο Κανονισμό αφαιρείται από τις εν λόγω ενδείξεις η ημερομηνία ελάχιστης διατηρησιμότητας / τελική ημερομηνία ανάλωσης.

2. Τα ποτά με περιεκτικότητα σε οινόπνευμα άνω του 1,2% κατ' όγκο, δεν απαιτείται να φέρουν στη σήμανση τους κατάλογο συστατικών (με την επιφύλαξη άλλων ενωσιακών διατάξεων που τυχόν επιβάλλουν κατάλογο των συστατικών).

Πέραν των πιο πάνω αλλαγών, ο νέος Κανονισμός περιέχει διατάξεις που ενδέχεται να καθιερώσουν στο εγγύς μέλλον επιπρόσθετες απαιτήσεις, μέσω της δέσμευσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να μελετήσει κατά πόσο είναι απαραίτητο και εφικτό όπως:

- i. Η ένδειξη της χώρας καταγωγής ή του τόπου προέλευσης στη σήμανση γίνει υποχρεωτική και για κρέας από άλλα είδη ζώων, καθώς και για το γάλα, το γάλα ως συστατικό γαλακτοκομικών προϊόντων, το κρέας ως συστατικό, τα μη μεταποιημένα τρόφιμα, τα τρόφιμα που αποτελούνται από ένα μόνο συστατικό και τα συστατικά που αντιστοιχούν σε περισσότερο του 50% ενός τροφίμου.
- ii. Σε περίπτωση που αναφέρεται στη σήμανση ενός τροφίμου η χώρα καταγωγής ή ο τόπος προέλευσης του τροφίμου και δεν είναι ίδια με τη χώρα καταγωγής ή τον τόπο προέλευσης του **πρωταρχικού συστατικού** (δηλαδή το συστατικό ή τα συστατικά τροφίμου που αντιστοιχούν σε περισσότερο από το 50 % του τροφίμου αυτού ή τα οποία συνήθως συνδέονται από τον καταναλωτή με την ονομασία του τροφίμου και για τα οποία, στις περισσότερες περιπτώσεις, απαιτείται ποσοτική αναγραφή) ΤΟΥ, να:
 - α) αναφέρεται στη σήμανση επίσης η χώρα καταγωγής ή ο τόπος προέλευσης του εν λόγω πρωταρχικού συστατικού· ή
 - β) αναφέρεται στη σήμανση ότι η χώρα καταγωγής ή ο τόπος προέλευσης τού πρωταρχικού συστατικού είναι διαφορετικός από αυτόν του τροφίμου
- iii. Τα αλκοολούχα ποτά, με περιεκτικότητα σε αιθυλική αλκοόλη άνω του 1,2 % κατ' όγκον, να πρέπει στο μέλλον να καλύπτονται, ιδίως, από την απαίτηση παροχής πληροφοριών για την ενεργειακή αξία.
- iv. Καθιερωθεί ως υποχρεωτική η παροχή πληροφοριών στους καταναλωτές, μέσω της σήμανσης των τροφίμων, σχετικά με τα trans-λιπαρά, αν αυτό αποδειχθεί ότι θα βοηθήσει να προβαίνουν σε

υγιεινότερες επιλογές, ή και να επιβληθούν περιορισμοί στη χρήση αυτών.

Ετοιμασία: Φίλιππος Γεωργιάδης
Υγειονομικός Λειτουργός

Επιμέλεια: Ηρόδοτος Ηροδότου
Υγειονομικός Λειτουργός

Υγειονομικές Υπηρεσίες
Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας
Υπουργείο Υγείας